

Outi Moilanen, Itä-Suomen yliopisto

***Suomalaisten lastentarhojen tehtävät ja kasvatuseräajattelun jatkumot suomalaisessa
varhaiskasvatuksessa***

Suomalaisen varhaiskasvatuksen historia voidaan jäsentää lastentarhojen (1851–1973), päivähoidon (1973–2013) ja varhaiskasvatuksen (2013–) aikakausiin. Varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja niitä ohjannut kasvatuseräajattelu on muovautunut ajansaatossa erilaisissa historiallisissa ja yhteiskunnallisissa konteksteissa. Esittelen tässä lastentarhojen aikaa koskevan kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tuloksia sekä käynnissä olevan päivähoidon ajan muistitietotutkimuksen lähtökohtia. Näiden tutkimusten tavoitteena on syventää ymmärrystä suomalaisen varhaiskasvatuksen kasvatuseräajattelun historiallisista jatkumoista.

Tehdyn kuvailevan kirjallisuuskatsauksen perusteella suomalaisen lastentarhatyön aatteelliset juuret ovat erityisesti saksalaisessa pedagogisessa ajattelussa, kuten Pestalozzin ja Fröbelin kasvatuseräajattelussa. Kasvatuseräajattelun aatteiden ohella lastentarhojen toimintaa ja tehtäviä muovasivat yhteiskunnalliset olosuhteet, kuten köyhyys, teollistuminen, kaupungistuminen ja sodat. Tulosten mukaan lastentarhojen tehtävinä olivat kotikasvatuksen puutteiden korjaaminen, hoidon ja huolenpidon puutteiden korjaaminen, kansan sivistystason nostaminen sekä yhtenäisen kansakunnan rakentaminen. Sosiaalipedagogisesta näkökulmasta nämä tehtävät voidaan jäsentää toisiinsa kietoutuvina hyvinvoinnillisina ja sivistyksellisinä ulottuvuuksina.

Suomalaisen varhaiskasvatuksen historiallisten jatkumoiden näkyväksi tekemiseksi tutkimme parhaillaan muistitietotutkimuksen keinoin 1970-luvulla päiväkodeissa työskennelleiden ammattilaisten muistoja päivähoitolain (1973) jälkeisestä toiminnasta. Tarkastelemme, miten hyvinvoinnilliset ja sivistykselliset tehtävät ilmenivät arjen käytännöissä ja millaista kasvatuseräajattelua toiminnan taustalla oli.

Tutkimus tekee näkyväksi suomalaisen varhaiskasvatuksen historiallisia kerrostumia sekä niiden yhteyttä nykyiseen toimintakulttuuriin. Samalla se syventää ymmärrystä varhaiskasvatuksen kasvatuseräajattelusta perusteista sekä usein tiedostamattomistakin ajattelutavoista, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen toimintaa.